

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Tärkeä selonteko joka kattaa hyvin tämän tutkimus- ja koulutuspolitiikan keskeiset kehittymistavoitteet.

Koulutusjärjestelmän kehittäminen kokonaisuudessaan pitkällä ja usean vaalikauden ylittävänä ajanjaksona on välttämätöntä, jotta koulujärjestelmämme edelleen mahdollistaa Suomen ja suomalaisten hyvinvoinnin ja menestymisen kansainvälisissä vertailuissa.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Visio on varsin yleisluonteinen ja siitä puuttuu selkeä visio ja erityisesti kansainvälisyyden kasvava merkitys. Laatutavoitteet ovat korkealla ja se edellyttää vahvaa panostusta niin tutkimukseen kuin koulutukseenkin. Raja-aitojen poistaminen järjestelmän sisällä on keskeinen ja positiivinen tavoite. On tärkeää, että selonteossa linkitetään vahvasti yhteiskunnallinen kehittyminen ja tutkimus- koulutusjärjestelmän kehittyminen.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Toisen asteen tulisi tarjota monipuolisesti erilaisia opiskelu- ja harjoittelumahdollisuuksia, jotta koko ikäluokka löytää itselleen sopivan ja motivoivan tavan kouluttautua ja harjaantua. Lukioden ja korkeakoulujen yhteistyön edelleen tiivistäminen ja resurssien yhteinen hyödyntäminen on tärkeää. Tämä koskee niin infrastruktuureja kuin opintojen sisältöjäkin. Sisältöjen osalta yhteistyössä esille voitaisiin nostaa myös joitakin keskeisiä teema-alueita joita halutaan edistää, esimerkiksi luonnontieteitä, tai kestävästä kehityksestä teemaa jne.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Korkeakoulutettujen määrän nostaminen edellyttää saavutettavuuden kehittämistä monin eri tavoin alueellisesti ja eri väestöryhmien keskuudessa.

Selonteossa todetaan. 'Nykyistä moninaisemmat, alueellisista ja oppijan tarpeista lähtevät toimintatavat sekä uuden tiedon siirtymisen työelämän ja elinkeinoelämän käyttöön tutkimuksessa ja TKI-työssä mahdollistuvat.' Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä työtä ja mahdollistavaa sääntelyä. Korkeakoulujen profiilien ja vahvuuksien kehittäminen on tärkeää ja se tukee edellä olevaa tavoitetta. Digitaalisuuden hyödyntäminen on keskeistä. On tärkeää, että digitaalisuuden mahdollisuudet hyödynnetään työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton välineenä. Talent boost toiminta tulee koordinoita tehokkaasti ministeriöiden kesken ja alueiden sisällä. Se edellyttää syvällistä ja perustavaa laatua olevaa kehittämistä korkeakouluje omissa toiminnoissa ja tarjonnassa. Koulutuspaikkojen lisääminen tulee resursoida niin, että sitä ei missään tapauksessa tehdä laadun kustannuksella. Toivottavaa on, että resursseista ja niiden kohdentamisesta päätettäessä huomioidaan yliopistojen autonomia (esim. lisäaloituspaikkojen suuntaaminen).

Selonteossa esitetyt tavoitteet korkeakoulujen toimintamallien ja –rakenteiden uudistamiseksi ovat perusteltuja. Erityisesti korkeakoululainsäädännön uudistaminen kohti joustavampia toimintamalleja on kannatettavaa. Rakenteiden uudistamisessa keskeinen rooli tulee olla korkeakouluilla itsellään niiden mahdollisuuksien puitteissa, joita aikaisempaa joustavampi lainsäädäntö tarjoaa. Poliittisen ohjauksen keskeinen tavoite tulee olla tehokkaan ja toimivan korkeakoulujärjestelmän mahdollistaminen selonteossa kuvatulla tavalla laajasti eri puolilla Suomea.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Korkeakoulut ovat tieteen ja tutkitun tiedon 'majakoita' ja niiden positiivista näkyvyyttä ja viestintää tulee tehostaa niin päättäjien kuin kansalaistenkin keskuudessa.

Tieteen tulee kyetä ratkaisemaan aikamme isoja ongelmia ja mitä paremmin siinä onnistutaan, sitä enemmän voimme panostaa tieteeseen ja tutkittuun tietoon. Tiedeviestintä on yhteiskunnallisen tilanteen johdosta paljon aikaisempaa tärkeämpää, jotta voidaan ennaltaehkäistä tiedevastaisuuden tulo Suomeen mahdollisimman tehokkaasti. Tieteeseen panostamiselle tarvitaan laaja hyväksyntä ja siinäkin mielessä tiedeviestinnän merkitys on keskeinen. Jotta Suomi voi hyödyntää tiedettä, niin koulutuksen- ja tutkimuksen laadun kehittämisen on keskeistä. Tutkimusinfrastruktuurit ovat keskeinen kivijalka jonka päälle tulee rakentaa verkostomaista hyödyntämistä. Tutkimusinfrastruktuurien lisäksi kyse on laajemmasta kokonaisuudesta, jossa houkuttelevat tutkimusympäristöt mahdollistavat yksittäisen tutkijan ja tutkimusryhmien tehokkaan työskentelyn verkostomaisesti rakenteista tai maantieteellisistä sijainnista riippumatta.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

-

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

-

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Opintotuki on hyvin tärkeä osa koulutusjärjestelmää. Nykyisellään järjestelmä on liian monimutkainen niin opiskelijoiden kuin oppilaitostenkin näkökulmasta.

On tapauksia joissa opintotuen optimointi voi viivästyttää opintoja, integroitumista työelämään ja aiheuttaa opiskelijoille hankalia elämäntilanteita takaisin perimisen johdosta. Järjestelmä kaipaa selkeästi viestäviivaistamista.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Talent Boost toiminnan kehittyminen on turvattava resurssien, verkostomaisen yhteistyön kuin mahdollistavan sääntelyn avulla.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Suuret yhteiskunnalliset muutokset, kansallinen TKI-strategia, ja globaalit haasteet edellyttävät transformatiivista politiikkaa. Se on pitkäjänteistä ja vaatii laajaa yhteistyötä eri tasoilla (ministeriöt, rahoittajat, yritykset, kunnat, kansalaiset). On tärkeää, että politiikassa huomioidaan nämä tarpeet ja eri toimijoiden osaamista kehitetään uuden toimintamallin mukaiseksi. Tämä monimutkainen kokonaisuus on mittava haaste niin politiikan tutkimukselle, osaamisen kasvattamiselle kuin myös toteuttamiselle.

Kuusisto Jari
Vaasan yliopisto - Rehtori